

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОЛОРИСТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ АНГЛОМОВНИХ ПИСЬМЕННИКІВ)

PECULIARITIES OF THE FUNCTIONING OF THE COLOUR VOCABULARY (ON THE MATERIAL OF THE TEXTS OF ENGLISH-SPEAKING WRITERS)

Кашуба М.В.,

orcid.org/0000-0002-0989-3250

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

Степанюк Н.В.,

orcid.org/0000-0002-7418-1735

кандидат філологічних наук,

*доцент кафедри лексикології та стилістики англійської мови
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

У статті розглядається значення кольору та кольорова символіка літературного твору (на матеріалі творів О. Уайльда "Picture of Dorian Gray", Д. Тартта "The Goldfinch", І. Стоуна "Lust for Life"). Аналіз колірної світу в англійській художній літературі спрямований на визначення лінгвістичних засобів представлення індивідуального уявлення письменника про колір через систему колірних значень. Поряд з цим було проведено аналіз вираження колірних почуттів та їх впливу як на персонажів, так і на розвиток сюжету. Було показано, що колористична лексика представлена словами в їх прямому та переносному значеннях. Було доведено, що мовні одиниці можуть бути представлені у вигляді складної індивідуально-авторської інтерпретації. Основну групу колористичної лексики, що розглядається у статті, складають прикметники, які передають або вказують на різні кольори та їх відтінки. Таку ж функцію можуть виконувати атрибутивні словосполучення, семантичний центр яких утворюють назви живої/неживої природи. Було зазначено частоту прикметників, що позначають колір. Особливе значення має те, як назви кольорів несуть особливе психоемоційне навантаження.

На основі аналізу літературних творів показано, що разом з іншими психологічними деталями значення кольору та його символіка виконують естетичну функцію. Значення кольору може посилювати позитивну або негативну оцінку твору мистецтва, описаного в художньому творі. У статті представлено класифікацію назв кольорів на основі різних типів значення: прямого, метафоричного та символічного. Було зроблено спробу (на основі аналізу назв кольорів) визначити авторське уявлення про подальший розвиток сюжету. Дослідження ролі світла у творах мистецтва, вербалізованих у художній літературі, довело, що світла та прозора кольорова гама піднімають настрій персонажів літературних творів та викликають позитивні емоції у реципієнта.

Ключові слова: колористична лексика, значення кольору, назви кольорів, колірна гама, естетична та оціночна функції.

The article deals with the colour meaning and colour symbolics of a literary piece (on the material of O. Wilde's "Picture of Dorian Gray", D. Tartt's "The Goldfinch", I. Stone's "Life for Life"). Analysis of colour world in English fiction is aimed at determining the linguistic means of representing the individual writer's idea of colour via the system of colour values. Along with it, analysis of the expression of colour sensations and their influence both on characters and on the plot development was carried out. It was shown that colour vocabulary is represented by words in their direct and figurative meanings. It was proved that language units may be represented in the form of a complex individual-authorial interpretation. Adjectives which convey or specify various colours and their shades make the main group of colour vocabulary discussed in the article. The same function may be performed by attributive phrases the semantic centre of which form names of animate/inanimate nature. Frequency of adjectives denoting colour was stated. Of special importance is the way colour names carry a special psychoemotional load. On the basis of analysis of literary pieces, it is shown that together with other psychological details colour meaning and colour symbolism perform esthetic function. Colour value can enhance a positive or negative assessment of the work of art described in a literary piece. The article presents classification of colour names based on different types of meaning: direct, metaphoric and symbolic. An attempt (based on an analysis of the color names) was made to determine the author's idea of further development of the plot. Study of light in works of art verbalised in fiction proved that light and transparent colour scheme render high spirits of the characters of literary pieces and evokes the recipient's positive emotions.

Key words: colour vocabulary, colour meaning, colour names, colour scheme, esthetic and evaluative functions.

Постановка проблеми. Колористична лексика належить до виразних засобів художньої літератури. Вона використовується при створенні психологічних портретів персонажів, при описі

їх зовнішності та під час опису навколишнього світу. Головною особливістю колоронімів є те, що автори часто надають певній колірній гамі певні символічні значення, що допомагає читачеві

краще зрозуміти психологію персонажів, сюжетні особливості твору та авторську концепцію проблеми у творі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

В лінгвістиці колористичну лексику розглядали в багатьох аспектах: розглядали становлення системи кольоропозначень, історію колороназв та етапи їх розвитку (В. І. Шерцль, Є. М. Іссерлін), досліджували варіанти номінації колірної лексики (Т. Г. Корсунська, Х. Чирнер), аналізували особливості функціонування колоративів (А. М. Куслик), вивчали семантичні групи назв кольорів (Р. М. Фрумкіна, В. М. Іваровська), порівнювали колірну лексику у різних мовах (Л. В. Лаєнко), аналізували мовні концепти кольору (Л. В. Ковалевська), розробляли класифікації позначень кольору (О. М. Дзівак, О. І. Кулько) та висвітлювали функціонування колоративів у художніх текстах.

Кольорове сприйняття світу також знайшло своє відображення в лексичній і фразеологічній системах мови. Колір несе в собі важливу інформацію окремо від мови, але входячи до складу мовних одиниць, в тому числі і стійких, цей компонент наділяється більш важливою значимістю, а саме набуває певну символіку. Тому, у лінгвістів кольоронайменування – одна з найпопулярніших лексичних груп [2].

Постановка завдання. Спираючись на праці та розробки багатьох українських та зарубіжних авторів, вважаємо доцільним і актуальним провести аналіз колірної лексики у творах О. Уайльда “Picture of Dorian Gray”, Д. Тартта “The Goldfinch”, І. Стоуна “Lust for Life”, спрямований на визначення лінгвістичних засобів представлення індивідуального уявлення письменників про колір через систему колірних значень.

Виклад основного матеріалу. Роман О. Уайльда «Picture of Dorian Gray» характеризується широким спектром назв кольорів, що слугує засобом вираження світогляду автора. У самій назві ми знаходимо прикметник *gray* загальне значення якого – безбарвний; він позначає ахроматичний колір і, коли його приписують людині, виражає негативне ставлення. У тексті роману значення модифікується. Характер головного героя та його спосіб життя підказують читачеві, що його прізвище є символічним: воно виражає негативну конотацію. Наприклад, у реченні “*its gold would wither into grey*” [5, с. 33] ми спостерігаємо негативну динаміку та регрес, молодість перетворюється на старість, краса перетворюється на слабкість та потворність. Прикметники, що позначають колір, утворюють основну групу

назв кольорів: *white, green, yellow, blue, black, red, brown, gold, lilac, jade, purple, pink, violet, grey*. У концептуальному полі кольору ми знаходимо не лише прикметники, а й іменники (*the scarlet, the white, the black*) та дієслова (*to redden*).

Відтінки кольорів у романі передаються або елементами відповідної лексико-семантичної групи *pale blue*, або за допомогою словосполучення *light blue*. Складання прикметників дозволяє автору вказати на відтінки одного й того ж кольору, а також на змішані кольори.

Типовими для обговорюваного роману є специфічні прикметники, що використовуються як прийменники до назв кольорів. Серед них ми знаходимо назви кольорів, модифіковані підсилювачами кольору: *rich purple, deep green, dark red*. Деякі прикметники, що зустрічаються в книзі, хоча й слугують назвою певного кольору, вказують на його відтінок: *blue-green, fawny yellow, golden brown, grey-green, rose-red, scarlet gold, rose-white, green-and-white, purple-and-gold*.

Деякі назви кольорів, утворені за допомогою словосполучень, містять назви об'єктів природи: *olive-green, copper-green, coin-red, pearl-coloured, corn-red hair, a copper-green sky, the great crocus – coloured robe, olive-stained oak, bright emerald-green, the snowy table-cloth, flesh-coloured stockings, honey-coloured blossoms, apricot-coloured light, moss-coloured jacket, wine-yellow stone, amber-coloured silk, jade-green, pearl-coloured, flame-red, cinnamon*.

Аналіз довів, що найчастіше вживаним кольором у романі є *red*, а відповідний прикметник слугує його мовним корелятом: *in red foam* [5, с. 31], *the red petals* [5, с. 47], *red whiskered* [5, с. 199], *growing rather red* [5, с. 52].

Ще один колір, важливий для характеристики Доріана Грея, – це *blue* (*his eyes are blue*), відповідний прикметник якого є його мовним корелятом. Цей колір символізує свободу, ясність неба. Цей колір також позначає чесність, відданість, благородство серця: *a blue thread* [5, с. 58], *buzzed round the blue – bowl* [5, с. 57], *the sodden eyes had kept something of the loveliness of their blue* [5, с. 73].

О. Уайльд часто використовує зелений колір у своєму романі. Значення відповідного прикметника в англійській мові асоціюється з молодістю та недосвідченістю: *the green lacquer leaves of the ivy* [5, с. 201], *I am no more to you than a green bronze figure* [5, с. 12].

Для зображення портрета молодого Доріана автор використовує не лише певні кольори, а й їхні відтінки, що можна проілюструвати прикметником, що передав відтінок кольору – *coal black*.

Значення ядра прикметника *coal black* кваліфікується як сильне, негативне та пасивне. Цей колір асоціюється з внутрішньою напругою, дисгармонією та самотністю. Усі ці риси приписуються Доріану. Тож можна припустити, що автор обрав цей колір для опису волосся юнака, натякаючи, що Доріан має запальний характер і приречений на важку долю.

На відміну від свого характеру, Доріан справді гарний. Щоб підкреслити це, О. Уайльд використовує такі привабливі кольори, як *ivory, gold, rose, scarlet, blue*. Відповідні прикметники слугують епітетами, що підкреслюють красу Доріана Грея. Колір *ivory* символізує розкіш, ніжність, благородство тощо: *who looks as if he was made out of ivory* [5, с. 12].

Вищезгадані кольори типові для Доріана, коли він молодий, багатий, легковажний, екстравагантний та оптимістичний. Але пізніше, відповідно до сюжету роману, ми бачимо динаміку кольору обличчя портрета чоловіка: *Perhaps, some day, the cruel look would have passed away from the scarlet sensitive mouth, and he might show to the world Basil Hallward's masterpiece* [5, с. 123].

Зміни колірної гами сприяють змінам портрета, що виражається, зокрема, за допомогою метафор: *Its gold would wither into grey; Its red and white roses would die*. Отже, ми бачимо, що О. Уайльд надавав певній кольоровій гамі символічне значення, що допомагає читачеві краще зрозуміти психологію персонажів.

Особливий інтерес викликають результати аналізу назв кольорів у романі «The Goldfinch» Д. Тартта. Головним персонажем роману, як відомо, є жовтий зяблик. Прикметник, що уточнює назву птаха – *yellow* – позначає колір, що має певні конотації. Саме жовтий зяблик спричиняє драматичні події в романі. Незважаючи на свою світлоту та ясність, що приваблює натовпи, жовтий зяблик символізує майбутню трагедію.

У деяких випадках певна кольорова гама визначає те, як герой літературного твору сприймає картини. Це твердження можна проілюструвати наступним прикладом. Маленький хлопчик на ім'я Тео – головний герой обговорюваної книги – асоціює побачену картину з червоно-чорною кольоровою гамою:

The show was complicated to find, and as we wandered the busy galleries (weaving in and out of crowds, turning right, turning left, backtracking through labyrinths of confusing signage and layout) large gloomy reproductions of The Anatomy Lesson appeared erratically and at unexpected junctures, baleful signposts, the same old corpse with the flayed

arm, red arrows beneath: operating theater, this way [6, с. 28]. Тут ми зустрічаємо випадки, коли значення кольору імплікується в значеннях прикметників, що використовуються в даному уривку. Прикметник «gloomy» передбачає чорний колір мороку; червоний колір, використаний в атрибутивній фразі «red arrows», викликає збудження та стимулює хвилювання. Таким чином, чорно-червона кольорова гама впливає на уяву персонажа своєю потворністю, що викликає відразу до творів мистецтва, зокрема до деяких картин голландських художників. На противагу цьому є прийом, який використовує Д. Тартт, коли він протиставляє темні та світлі кольори: *I was not very excited at the prospect of a lot of pictures of Dutch people standing around in dark clothes, and when we pushed through the glass doors – from echoing halls into carpeted hush – I thought at first we'd gone into the wrong hall. The walls glowed with a warm, dull haze of opulence, a generic mellowness of antiquity; but then it all broke apart into clarity and color and pure Northern light, portraits, interiors, still lifes, some tiny, others majestic: ladies with husbands, ladies with lapdogs, lonely beauties in embroidered gowns and splendid, solitary merchants in jewels and furs. Ruined banquet tables littered with peeled apples and walnut shells; draped tapestries and silver; trompe l'oeils with crawling insects and striped flowers* [6, с. 29].

Темний одяг протиставляється речам, що видно в чистому північному світлі, причому останнє позитивно впливає на уяву реципієнта. Гра кольорів, описана в романі, в деяких випадках створює певні культурні образи та може набувати символічного значення, як у наступному прикладі: *I like this one too, whispered my mother, coming up alongside me at a smallish and particularly haunting still life: a white butterfly against a dark ground, floating over some red fruit. The background – a rich chocolate black – had a complicated warmth suggesting crowded storerooms and history, the passage of time. They really know how to work this edge, the Dutch painters – ripeness sliding into rot* [6, с. 29].

Колірний «трикутник» *white-real-chocolate-black* натякає на думку про те, що все в цьому світі тимчасове та швидкоплинне, як висловлюється сам автор: “*ripeness sliding into rot*”.

Час від часу колір є частиною так званої психологічної деталі в романі. Саме психологічна деталь допомагає вербалізувати сюжет описаної картини. Більше того, психологічна деталь допомагає розшифрувати таємне послання художника, яке мається на увазі в картині: *Well,*

the Dutch invented the microscope, she said. They were jewelers, grinders of lenses. They want it all as detailed as possible because even the tiniest things mean something. Whenever you see flies or insects in a still life – a wilted petal, a black spot on the apple – the painter is giving you a secret message. He's telling you that living things don't last – it's all temporary. Death in life. That's why they're called natures mortes. Maybe you don't see it at first with all the beauty and bloom, the little speck of rot. But if you look closer – there it is [6, с. 31].

Зображуючи психологічні деталі в цьому уривку літературного твору, які передані за допомогою атрибутивних фраз: *a wilted petal, a black spot on the apple*, автор підкреслює ідею про те, що краса та цвіт не вічні. Автор виражає це метафорично: *death in life*. Чорна пляма, яка означає життя, завжди закінчується смертю.

Далі розглянемо особливості функціонування колористичної лексики у романі І. Стоуна «Lust for Life». Один із персонажів роману Кей, схильний пов'язувати опис певної місцевості з тим, що зображено на відомій картині, яку він сприймає в біло-чорній кольоровій гамі. У романі це передано атрибутивними фразами *the black fields, a white horse*, які протиставляються, оскільки чорний колір найчастіше асоціюється зі злобою, тоді як білий колір символізує атрибут божественних сил, що борються зі злом.

Близькою до вищезгаданої схеми сприйняття зображення є схема, де разом із білим та чорним кольорами використовується коричневий: *He stood in silence before Mauve's painting, a large picture of a fishing smack being drawn up on the beach by horses. He knew that he was looking at a masterpiece. The horses were nags, poor, ill-treated old nags, black, white and brown; they were standing there, patient and submissive, willing, resigned and quiet. They still had to draw the heavy boat up the last bit of the way; the job was almost finished. They were panting, covered with sweat, but they did not complain. They had got over that long ago, years and years ago. They were resigned to live and work somewhat longer, but if tomorrow they had to go to the skinner, well, be it so, they were ready. Vincent found a deep, practical philosophy in the picture* [7, с. 266].

Коричневий колір вважається кольором протиставлення, що символізує бідність і безнадію: персонаж наполегливо працює, але, незважаючи на свою праведність, все ще голодує та не має сну. Колірна гама картини підказує читачеві розвиток сюжету: персонаж Вінсент Ван Гог призначений опинитися в шахтах Борінаж, де він марно зіткнеться зі стражданнями місцевих жителів.

Ще один колір, який має велике значення в процесі вербалізації картин, – це жовтий, який відіграє важливу роль у творах мистецтва Ван Гога: *He settled down to work. He found that bistre and bitumen, which most painters were abandoning, made his colouring ripe and mellow. He discovered that he had to put little yellow in a colour to make it seem very yellow, if he placed it next to a violet or lilac tone* [7, с. 357].

Значення цього кольору позитивне, оскільки в християнстві він асоціюється з кольором Святого Духа, божественного одкровення та просвітлення. Цей колір співвідноситься з творчим піднесенням художника. Водночас його здоров'я погіршується, і він шукає гармонії в кольорах, обираючи фіолетовий та бузковий для балансу, що має принести йому душевний спокій.

Окреме місце в проблемі значення кольору займає питання передачі світла у творах мистецтва, вербалізованих у художній літературі. Світла та прозора кольорова гама, як відомо, піднімають настрій та викликають позитивні емоції у реципієнта, що можна проілюструвати на прикладі з книги «Lust for Life» (вербалізація картини Жоржа-П'єра Сера), де ключовим словом є прикметник світлий: *The scene represented the Island of the Grande Jatte. Architectural human beings, made out of infinitely graduated points of colour, stood up like poles in a Gothic cathedral. The grass, the river, the boats, the trees, all were vague and abstract masses of dotted light. The canvas was done in all the brightest shades of the palette, lighter than those Manet or Degas or even Gauguin dared to use. The picture was a withdrawal into a region of almost abstract harmony. If it was alive, it was not with the life of nature. The air was filled with glittering luminosity, but there was not a breath to be found anywhere. <...> I make my luminous colours dominant, so, and my warm tone dominant, so. There! Doesn't that suggest the abstraction of gaiety?* <...> *“Listen! What is painting today? Light. What kind of light? Graded light. Points of colour flowing into each other...” “That's not painting, that's pointillism!”* [7, с. 402, 405, 452]

Досить важливо, що світлий колір досить часто передається через використання іменника «сонце», який втілює ідею світла, як ми бачимо в епізодах вербалізації загального тону творів мистецтва Дега та Гогена: *The paintings that laughed at him merrily from the walls were like nothing he had ever seen or dreamed of. Gone were the flat, thin surfaces. Gone was the sentimental sobriety. Gone was the brown gravy in which Europe had been bathing its pictures for centuries. Here were*

pictures riotously mad with the sun. With light and air and throbbing vivacity. Paintings of ballet girls backstage, done in primitive reds, greens, and blues thrown next to each other irreverently. He looked at the signature. Degas [7, с. 376].

Висновки. Підводячи підсумки, можливо сказати, що у творах О. Уайльда “Picture of Dorian Gray”, Д. Тартта “The Goldfinch”, І. Стоуна “Lust for Life”) назви кольорів використовуються в художніх творах у їх прямому та метафоричному значеннях. Особливий інтерес викликають випадки, коли автор трактує той чи інший колір відповідно до свого світогляду, що призводить до символічного значення, що приписується кольору.

Прикметники, що позначають колір та його різні відтінки, утворюють основну лексикосемантичну групу концептуального поля «колір». Прикметники також використовуються в поєд-

нанні з назвами живої природи та натюрмортів. Назви кольорів можуть використовуватися в їх прямому, переносному та символічному значеннях, виявлено найчастіше. Доведено, що називання кольорів тісно пов'язане зі специфічним психоемоційним навантаженням і може впливати на позитивне чи негативне значення описуваного об'єкта.

У поєднанні з іншими психологічними деталями назва кольору може змінювати своє значення та набувати символічного значення, виконуючи таким чином естетичну функцію. Було зроблено спробу визначити авторське бачення подальшого розвитку сюжету.

Результати, отримані під час аналізу значення кольору в літературних творах, сприятимуть систематичним знанням про сприйняття кольору та його інтерпретацію в художній літературі з естетичної точки зору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білоус П.Н. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості. Житомир: Рута, 2009. 336 с.
2. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу. К.: Логос, 2004. 284 с.
3. Касаткіна-Кубишкіна О.В. Особливості використання колоронімів в англomовному медіадискурсі. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія, 2016. Вип. 14. С. 57-70 URL: <https://search.app/3V3ZzN8NUYw3MUvuy8> (дата звернення: 10.02.2026).
4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Напрямки та проблеми. Полтава: Довкілля, 2008. 711 с.
5. Wilde O. The Picture of Dorian Gray. London : Penguin Classics, 2003. 304 с. URL: <https://www.gutenberg.org/files/174/174-h/174-h.htm> (дата звернення: 10.02.2026).
6. Tartt D. The Goldfinch. New York : Little, Brown and Company, 2013. 771 с. URL: <https://jerrywbrown.com/wp-content/uploads/2023/03/Donna-Tartt-The-goldfinch.pdf> (дата звернення: 10.02.2026).
7. Stone I. Lust for Life. New York : Doubleday, 1934. 604 с. URL: <https://ia803207.us.archive.org/24/items/in.ernet.dli.2015.184765/2015.184765.Lust-For-Life.pdf> (дата звернення: 10.02.2026).

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 10.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026